

NÂNG CAO KHẢ NĂNG TIẾP NHẬN, XỬ LÝ THÔNG TIN TRÊN MẠNG XÃ HỘI CỦA SINH VIÊN Ở TRƯỜNG ĐẠI HỌC HẠ LONG

Hoàng Thị Yến
Trường Đại học Hạ Long

Tóm tắt: Trong bối cảnh hiện nay của cuộc cách mạng khoa học và công nghệ phát triển mạnh mẽ, sự mở rộng của các dịch vụ internet và mạng xã hội, cùng với sự đa dạng và phức tạp của nội dung và hình thức truyền thông, yêu cầu mọi người nói chung và sinh viên Đại học Hạ Long nói riêng cần có những kỹ năng nhất định trong việc tiếp nhận và xử lý thông tin. Bài viết này nghiên cứu vấn đề khả năng tiếp nhận và xử lý thông tin trên mạng xã hội của sinh viên Đại học Hạ Long. Theo đó, một số giải pháp sẽ được đề xuất nhằm nâng cao khả năng tiếp nhận và xử lý thông tin trên mạng xã hội của sinh viên.

Từ khóa: tiếp nhận và xử lý, thông tin, mạng xã hội, sinh viên

ENHANCING THE ABILITY TO RECEIVE AND PROCESS INFORMATION ON SOCIAL NETWORKS AMONG STUDENTS AT HA LONG UNIVERSITY

Hoang Thi Yen
Ha Long University

Abstract: In the current context of strong development of scientific and technological revolution, expansion of internet services and social networks, along with the diversity and complexity of communication content and forms of communication, requires people in general and students at Ha Long University in particular to have certain skills in receiving and processing information. This article studies the issue of Ha Long University students' ability to receive and process information on social networks. Accordingly, a number of solutions will be proposed to improve students' ability to receive and process information on social networks.

Keywords: reception and processing, information, social networks, students

Nhận bài: 26/5/2024

Phản biện: 28/6/2024

Duyệt đăng: 29/6/2024

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Hiện nay, mạng xã hội trở thành công cụ truyền thông, giải trí được nhiều người sử dụng, nhất là giới trẻ. Một cá nhân có thể tham gia nhiều mạng xã hội, cả chính danh và ẩn danh, với nhiều tài khoản, hình thành nên mối quan hệ rộng, đa dạng, có thể thiết lập quan hệ bạn bè khắp thế giới, không bị giới hạn bởi không gian, thời gian, không phân biệt chủng tộc, tuổi tác, giới tính, trình độ học vấn, nghề nghiệp, v.v. Bên cạnh mặt tích cực, như: thông tin phong phú, tương tác, gặp gỡ, giao lưu, tìm kiếm việc làm, quảng cáo, kinh doanh thuận lợi, góp phần tạo ra những giá trị mới, đem lại hiệu quả cho nền kinh tế, thúc đẩy giáo dục, đào tạo và các lĩnh vực khác của đời sống xã hội, thì mạng xã hội cũng nảy sinh không ít vấn đề tiêu cực, tác động đến đời sống xã hội, nhất là những biểu hiện lệch chuẩn, ứng xử thiếu văn hóa, ... đòi hỏi người tham gia mạng xã hội phải có kỹ năng tiếp nhận và xử lý thông tin có văn hóa và đúng quy định luật pháp.

Sinh viên ở Trường Đại học Hạ Long là những người có độ tuổi còn rất trẻ, năng động có nhu cầu sử dụng mạng xã hội rất cao, chịu tác động khá toàn diện từ môi trường này với những mặt tích cực, tiêu cực đan xen, thậm chí khó phân biệt. Bên cạnh những kiến thức bổ ích trên các lĩnh vực như: thông tin nhanh chóng, sự kết nối, giao lưu, tương tác trong các hoạt động ở mọi lúc, mọi nơi, được khai thác, phục vụ cho nhu cầu cá nhân và quá trình thực hiện chức trách, nhiệm vụ, thì những mặt trái của mạng xã hội cũng tác động tiêu cực đến sinh viên. Thực tế cho thấy việc sinh viên tham gia mạng xã hội đúng các qui định, lan truyền những hình ảnh đẹp...song một số ít còn bộc lộ số hạn chế như: kỹ năng giao tiếp, bình luận phản cảm, tiếp nhận và xử lý thông tin không tốt,...

Đối với sinh viên ở Trường Đại học Hạ Long, việc tiếp nhận, xử lý thông tin tốt hay không tốt phụ thuộc rất nhiều vào sự nhận thức và khả năng

của mỗi sinh viên, điều đó cần thiết hơn bao giờ hết. Việc tiếp nhận, xử lý thông tin hiệu quả góp phần làm cho sinh viên nâng cao năng lực tư duy biện chứng của mình, những thông tin giá trị, hữu ích cho việc học, đồng thời tăng lên niềm tin vào sự lãnh đạo của Đảng, quản lý và điều hành của nhà nước trong sinh viên.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Những vấn đề cơ bản về khả năng tiếp nhận, xử lý thông tin trên mạng xã hội của sinh viên

Mạng xã hội đã trở thành một phần không thể thiếu trong đời sống hàng ngày của sinh viên. Với sự phát triển vượt bậc của công nghệ thông tin và truyền thông, mạng xã hội không chỉ là công cụ giải trí mà còn là phương tiện học tập, giao tiếp và phát triển cá nhân. Tuy nhiên, cùng với những lợi ích rõ rệt, mạng xã hội cũng mang đến nhiều thách thức và rủi ro cho sinh viên.

a. Ảnh Hưởng Tích Cực

Mạng xã hội giúp sinh viên kết nối với bạn bè, gia đình và thầy cô một cách nhanh chóng và thuận tiện. Các nền tảng như Facebook, Instagram, và WhatsApp cho phép sinh viên duy trì và phát triển mối quan hệ cá nhân, hỗ trợ họ trong việc học tập và chia sẻ thông tin. Các nhóm học tập trực tuyến, diễn đàn và các trang web chia sẻ tài liệu học tập đã giúp sinh viên tiếp cận thông tin và kiến thức một cách dễ dàng hơn. Mạng xã hội cũng cung cấp các khóa học trực tuyến, video hướng dẫn và các tài nguyên học tập khác, giúp nâng cao hiệu quả học tập. Sinh viên có thể phát triển các kỹ năng mềm như giao tiếp, quản lý thời gian và làm việc nhóm thông qua các hoạt động trên mạng xã hội. Các hoạt động này không chỉ giúp cải thiện kỹ năng cá nhân mà còn tạo cơ hội cho sinh viên mở rộng mạng lưới quan hệ nghề nghiệp.

b. Ảnh Hưởng Tiêu Cực

Mạng xã hội dễ gây phân tâm và lãng phí thời gian, ảnh hưởng đến hiệu quả học tập và sinh hoạt hàng ngày của sinh viên. Việc dành quá nhiều thời gian trên mạng xã hội có thể làm giảm sự tập trung và hiệu suất học tập. Các nghiên cứu đã chỉ ra rằng việc sử dụng mạng xã hội quá mức có thể gây ra các vấn đề về sức khỏe tâm lý như căng thẳng, lo âu, và trầm cảm. Áp lực từ việc so sánh bản thân với người khác và mong muốn được thừa nhận trên mạng xã hội có thể làm tăng cảm giác tự ti và bất an. Sinh viên có thể đối mặt với các rủi ro về an ninh và quyền riêng tư khi sử dụng mạng xã hội. Thông tin cá nhân có thể bị lạm dụng hoặc bị tấn công bởi các phần tử xấu, gây ra những hậu

quả nghiêm trọng.

Thông tin trên mạng xã hội hiện nay có sự bùng nổ và phát triển theo nhiều hướng, nhiều khía cạnh khác nhau, bài viết mang tính thông báo, phản ánh mọi lĩnh vực trong đời sống xã hội. Những thông tin trên mạng đa phần là chính thống đã được kiểm duyệt chặt chẽ trước khi đăng bài. Tuy vậy, bên cạnh vẫn còn một số bài viết, trang tin mang tính câu like, đưa ra những thông tin thiếu trung thực, chủ quan, phản ánh chưa đúng sự thật. Phần nào làm hoang mang tâm lý cho người đọc, tạo sự bất ổn, bấn loạn, gây mất trật tự an ninh, an toàn xã hội. Hiện nay, nước ta đã xây dựng được một hệ thống các quy định pháp luật liên quan đến việc đấu tranh phòng, chống và xử lý thông tin sai lệch, xuyên tạc, tin giả, tin xấu độc, bảo vệ an ninh quốc gia. Có thể kể đến những điều luật như, Điều 79, Điều 88, Điều 89, Điều 226, Điều 258, Điều 263 của Bộ Luật hình sự, 1999. Ngoài Bộ Luật hình sự, nước ta còn có các luật khác như: Luật Giao dịch điện tử; Luật Báo chí; Luật Xuất bản; Luật An ninh mạng... và nhiều nghị định, thông tư, hướng dẫn liên quan. Đây là những căn cứ pháp lý quan trọng để các cơ quan có thẩm quyền xử lý các đối tượng có hành vi vi phạm.

Sinh viên cả nước nói chung và sinh viên ở Trường Đại học Hạ Long nói riêng là những người trẻ có trình độ nhận thức, ngoài những nội dung trong sách giáo khoa, bài giảng, họ cần tiếp nhận thông tin trên mạng xã hội để bổ sung kiến thức đã học, kinh nghiệm thực tế theo ngành học của mình. Vì vậy việc nâng cao khả năng tiếp nhận, xử lý thông tin trên mạng xã hội của sinh viên ở Trường Đại học Hạ Long là yếu tố cấu thành năng lực học tập, nghiên cứu, có tác dụng nâng cao sự hiểu biết các vấn đề xã hội, được thực hiện thông qua việc tự nghiên cứu, tìm hiểu của sinh viên. Như vậy, người tham gia mạng xã hội thiếu các kỹ năng, kinh nghiệm trong xử lý thông tin trên mạng xã hội thì sẽ rất khó khăn trong quá trình tiếp nhận và xử lý thông tin, dễ bị kẻ xấu lừa đảo, đánh cắp thông tin cá nhân; vi phạm pháp luật Nhà nước, những quy định của Luật an ninh mạng... làm ảnh hưởng xấu đến môi trường mạng xã hội.

Thời gian vừa qua sinh viên ở Trường Đại học Hạ Long đã nhận thức sâu sắc tầm quan trọng của việc tiếp nhận, xử lý thông tin trên mạng xã hội. Khi vào các trang mạng xã hội lấy thông tin hoặc đọc thông tin sinh viên đều có sự chọn lọc kỹ lưỡng, không bình luận ở bên dưới. Tuy nhiên,

bên cạnh đó cũng còn một số sinh viên chưa có văn hóa ứng xử đúng mực với việc tiếp nhận, xử lý thông tin, khi có thông tin sự việc gì cũng vào bình luận, tán dương, hòa với quan điểm sai trái. Việc chọn thông tin và xử lý thông tin chưa hiệu quả, chưa chắc lọc những thông tin chính, bản chất, đi vào trọng tâm của bài học còn hoang mang, nhiều thông tin không đúng.

2.2. Một số biện pháp nâng cao khả năng tiếp nhận, xử lý thông tin trên mạng xã hội của sinh viên ở Trường Đại học Hạ Long

2.2.1. Nâng cao nhận thức, trách nhiệm của sinh viên về tầm quan trọng của việc tiếp nhận và xử lý thông tin trên mạng xã hội

Cùng với quản lý tốt thông tin, định hướng dư luận trên mạng, việc nâng cao nhận thức người dân trong việc tiếp nhận, xử lý thông tin trên mạng, nhất là mạng xã hội cũng đóng vai trò quan trọng. Biện pháp này giúp sinh viên nhận thức đầy đủ nội dung, quyền lợi, nghĩa vụ, trách nhiệm khi tham gia mạng xã hội; hiểu rõ việc thực hiện đúng luật, nghĩa là bảo vệ chính mình, người thân và gia đình; đồng thời, góp phần bảo vệ an ninh mạng quốc gia. Trước hết, cần giáo dục để sinh viên thấy được trách nhiệm của mình trong hiểu biết về tiếp nhận, xử lý thông tin trong môi trường mạng xã hội cả mặt tích cực và mặt tiêu cực của nó; không thể vì đó là môi trường phức tạp, môi trường “ảo” mà sinh viên “không chạm đến cho an toàn”.

Việc nhận thức này phải trở thành nhu cầu, động cơ bên trong của mỗi sinh viên. Muốn vậy nhận thức này phải phát triển ở trình độ cao, không dừng ở những thông tin thông thường, mà phải biến thành hoạt động thực tiễn.

Để nâng cao trách nhiệm của sinh viên khi sử dụng mạng xã hội, thiết nghĩ từng cấp ủy, đơn vị quản lý, đoàn thể phải luôn chủ động, nhanh nhạy, linh hoạt trong công tác quản lý sinh viên; thường xuyên tuyên truyền, giáo dục, bồi dưỡng, nâng cao ý thức tự giác, bản lĩnh chính trị, để mỗi sinh viên biết cách lựa chọn và tiếp nhận thông tin phù hợp, đặc biệt là thông tin trên mạng xã hội; tích cực thông tin, chia sẻ trên mạng xã hội của đơn vị những gương người tốt, việc tốt, những hoạt động tích cực của đơn vị, đoàn thể; đăng tải và chia sẻ các tin, bài, hình ảnh, video clip vạch trần âm mưu, thủ đoạn của các thế lực thù địch, phản động; chủ động phối hợp các cơ quan liên quan kịp thời phát hiện, xử lý nghiêm các tổ chức, cá nhân có thông tin, bình luận, phát ngôn thiếu căn

cứ, sai lệch các chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, hoặc đưa những thông tin xuyên tạc, vu khống, sai sự thật gây hoang mang dư luận cũng như kích động, tụ tập đông người, tuần hành, gây rối an ninh trật tự, bạo loạn và chống phá Đảng, Nhà nước trên báo chí, mạng xã hội... theo các quy định của pháp luật. Tuyên truyền nâng cao nhận thức, ý thức trách nhiệm của cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức và sinh viên khi sử dụng mạng xã hội là giải pháp quan trọng để mỗi cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức và sinh viên cùng chung tay với các cơ quan chức năng bảo đảm môi trường mạng lành mạnh, phản bác các luận điệu chống phá của các thế lực thù địch. Các biện pháp hành chính, kỹ thuật cũng giới hạn ở một mức độ nhất định; quan trọng nhất vẫn là ý thức, trách nhiệm của cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức và sinh viên.

2.2.2. Bồi dưỡng kỹ năng cơ bản về tiếp nhận, xử lý thông tin trên mạng xã hội cho sinh viên ở Trường Đại học Hạ Long

Kỹ năng xử lý thông tin trên mạng xã hội là trình độ vận dụng những kiến thức, kỹ xảo, kinh nghiệm của bản thân để tiếp nhận những thông tin mới trong quá trình tham gia vào các trang mạng xã hội, qua đó đối chiếu, chọn lọc, chỉnh lý, biên tập thông tin theo mục đích, yêu cầu xác định nhằm nâng cao chất lượng và hiệu quả sử dụng thông tin trên mạng xã hội trong mọi lĩnh vực hoạt động. Để có được kỹ năng cần thiết xử lý thông tin trên mạng xã hội, mỗi người tham gia mạng xã hội cần thực hiện tốt các nội dung cơ bản sau:

Một là, cần nhận thức đầy đủ hệ thống các quy định, văn bản, chỉ thị, hướng dẫn của các cấp về an toàn thông tin mạng, các hoạt động trên mạng xã hội, nhất là những nội dung cơ bản của Luật An ninh mạng năm 2018, Bộ Quy tắc ứng xử trên mạng xã hội do Bộ Thông tin và Truyền thông ban hành ngày 17/6/2021 để hình thành thái độ, nhận thức đúng đắn, có trách nhiệm cao khi tham gia vào các trang mạng xã hội.

Hai là, trước những thông tin mới cần phải thận trọng trong xác định nguồn gốc, tính chất, nội dung thông tin, tiến hành đầy đủ các bước trong tiếp nhận và xử lý thông tin, gồm: Đọc kỹ, nghiên cứu thông tin có liên quan; phân tích, phân loại thông tin; sàng lọc thông tin; xác định mục đích và tiến hành sử dụng thông tin. Mà để thực hiện được kỹ năng này thì sinh viên cần tỉnh táo nhận diện được thông tin xấu, độc. Thông tin xấu, độc được nhận diện ở các yếu tố: Mục đích, ý nghĩa,

nội dung...Về mục đích: Chống phá chế độ xã hội chủ nghĩa, ảnh hưởng tiêu cực đến nhận thức, thái độ, lối sống của người tiếp xúc với thông tin, gây hoang mang, dao động, hoài nghi vào sự lãnh đạo của Đảng, vào con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở nước ta. Về nội dung: Thông tin xấu, độc thường lẫn lộn giữa thật và giả, thường là trà trộn một phần thông tin đúng với thông tin sai lầm, bịa đặt, xuyên tạc... Để xác định được xem thông tin mà mình tiếp cận là giả hay thật; đúng hay sai; tốt hay xấu thì chúng ta cần tiếp cận nhiều với các thông tin chính thống.

Ba là, tích cực rèn luyện, trau dồi kiến thức về mọi mặt, mọi lĩnh vực, kinh nghiệm xử lý, sử dụng thông tin trên mạng xã hội, để dần hoàn thiện kỹ năng, thành thạo các khâu, các bước trong quá trình tham gia mạng xã hội.

Bốn là, nêu cao cảnh giác, kiên quyết đấu tranh ngăn chặn và loại bỏ những thông tin xấu độc, thông tin sai trái, xuyên tạc của các thế lực thù

địch, phản động, cơ hội chính trị, hòng chống phá Đảng, Nhà nước và phủ nhận thành quả cách mạng nước ta.

III. KẾT LUẬN

Mạng xã hội là một thành tựu khoa học-công nghệ của nhân loại, tạo thêm không gian để chia sẻ, trao đổi thông tin và kết nối, hợp tác trên phạm vi toàn cầu. Trước sự phát triển nhanh chóng của mạng xã hội, chúng ta cần phải nhận diện đúng những thông tin xấu, độc khi tiếp cận nhằm phát huy những mặt tích cực, ngăn ngừa những tác động tiêu cực, góp phần ổn định chính trị xã hội của đất nước và xây dựng một môi trường sống an toàn, chất lượng. Thực hiện tốt những vấn đề cơ bản trên sẽ góp phần nâng cao tầm giá trị của những thông tin trên mạng xã hội, là công cụ để mỗi sinh viên ở Trường Đại học Hạ Long nâng cao phương pháp giải quyết vấn đề nảy sinh từ thực tiễn cuộc sống hiệu quả, phù hợp.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Đức Anh (2019), “Giải pháp nào để nâng cao sức đề kháng trước các quan điểm sai trái, thù địch trên mạng internet hiện nay”, Báo Điện tử Đảng Cộng sản.

Lê Thị Bắc (2021), “Nâng cao khả năng tiếp nhận, xử lý thông tin trên mạng xã hội của giảng viên ở các trường Cao đẳng, Đại học trong bối cảnh hiện nay”, Tạp chí Thiết bị Giáo dục, Hà Nội.

Boyd, D. M., & Ellison, N. B. (2007) Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 13(1), 210-230.

Trọng Đạt (2020), “Xử lý sai phạm về tin giả và nâng cao hiệu quả quản lý, mạng xã hội”, Tạp chí Tuyên giáo

Moqbel, M., & Kock, N. (2018). Unveiling the dark side of social networking sites: Personal and work-related consequences of social networking site addiction. *Information & Management*, 55(1), 109-119.

Pempek, T. A., Yermolayeva, Y. A., & Calvert, S. L. (2009). College students' social networking experiences on Facebook. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(3), 227-238.